

het nog, maar dit woord dient als dekking van de laaghartigste misdaad.

Ik ben niet blind voor het feit, dat we zwak waren. We wisten het, we waren niet klaar, de vrede kwam als een verrassing, we hadden te weinig medewerking van de Engelschen, tegenwerking van de Australiërs..... Helaas!

Ook zonder dat het ons tot in den treure verteld was, zouden wij, gewezen krijgsgevangenen en geïnterneerden, wel opgemerkt hebben, dat men niet „klaar” was.

Men kan opmerken, dat staatslieden, die zich zóó door de gebeurtenissen lieten verrassen, slechte staatslieden zijn.

Churchill had trouwens reeds maanden tevoren gewaarschuwd, dat Japan zijn Europeeschen bondgenoot wel eens korter zou kunnen overleven dan algemeen verwacht werd.

Maar met het weinige, waarmede men gereed had kunnen en moeten zijn, was men ook niet klaar.

Dat bijvoorbeeld de heer Van der Plas er in geslaagd is, gedurende de oorlogsjaren in Australië een select gezelschap van bestuursambtenaren, plichtsgetrouwe en onbaatzuchtige menschen, van hooge moraal om zich heen te verzamelen, moet sterk worden betwijfeld, gezien de prestaties van de Nica.

Dat de heeren eenig idee hadden van de situatie op Java, tijdens de Japansche bezetting, gelooft ook niemand meer in dit land!¹⁾

Men krijgt sterk den indruk, dat er door de Nederlanders, die in Australië zich gereed moesten houden om, zoodra de gelegenheid er was, de zaken in Indië „over te nemen”, veel kostbare tijd nutteloos is doorgebracht en dat zij in vele opzichten de Nederlandsche zaak zeer slecht hebben gediend.

Er kon geen bezettingsleger klaar staan, ergens in den Archipel. Het zij zoo, al betoogde Prof. Gerritsen met klem het tegendeel. Maar wel hadden we mogen rekenen op een groep kundige, plichtsgetrouwe, goed-ingelichte en doelbewuste mannen, gereed om de hun wachtende taak van bestuur en organisatie naar behooren te vervullen.

Het was een allerongelukkigste omstandigheid, dat we ter elfder ure met Mountbatten en een figuur als Christison in zee moesten. Vooral de laatste zou, volgens insiders, maatregelen hebben genomen, welke meer dan treurig genoemd moeten worden. Toch moet men niet teveel schuld op den generaal leggen. Als „Vrij Nederland” van 16 Febr. het in hem laakt, dat hij de Nederlanders en de „Indonesische revolutionairen” als twee gelijke partijen beschouwde, „wat zij „de jure” nog steeds niet zijn”, dan lijkt mij dat toch teveel geveerd van het politiek onderscheidingsvermogen van een Engelschen Generaal. De vertegenwoordigers van het Nederlandsche gezag zijn toch begonnen, door hun handreiking aan de revolutie, die gelijkheidswaan te wekken. En op St. Hubertus hebben een viertal Indische revolutionairen, op voet van gelijkheid, als republikeinsche excellenties met Nederlandsche excellenties mogen onderhandelen.

Wat kan men in dit opzicht den generaal dan verwijten?

Ook de „dwangpositie” (het woord is van Minister Logemann), waarin de Luitenant-Gouverneur-Generaal geplaatst zou zijn, moet men niet al te „gedwongen” zien.

Als Ds Verkuy, blijkens persverslagen, zegt, dat Dr Van Mook niet meer dan „adviseur” en „observer” was en gedwongen met Soekarno te praten, is dat al te simplistisch voorgesteld. Hij was ook Luitenant-Gouverneur-Generaal!

Niet praten zou een conflict met het Engelsche opperbevel hebben geschapen; wel praten moest hem in conflict brengen met de regering te Den Haag, die (toen nog) met Soekarno niets te maken wilde hebben.

Hij heeft toen maar het hoofd gebogen voor den Engelschman.

Het conflict met de regering te Den Haag is niet gekomen!

Voor Soekarno een niet-gedroomd succes.

Zijn laatste herinnering aan de Nederlanders was zijn internering op Flores, waar de Japannezen hem bevrijdden; zijn eerste kennismaking met de Nederlanders na den oorlog was: capitulatie van de heele Nederlandsche regering voor hem! Op aandringen van een Engelschen Generaal.

Toeschouwers van dit drama waren weer miljoenen Inheemschen. Als ze 't niet direct begrepen, dan heeft de republikeinsche radio het wel uitgeschild, dat de zaken boven verwachting goed gingen.

De „acceptabele” Sjahrir werd spoedig naar voren geschoven.

Soekarno hield zich wat op den achtergrond. Maar..... op den achtergrond is hij altijd het gevaarlijkst geweest.

(Wordt vervolgd).

G. GOOSSENS,
leenaar aan een H.B.S. te Balikpapan.

¹⁾ Dit is niet juist, met de uit Australië opgevangen „broadcastings” was men wel degelijk op de hoogte, doch dit maakt de politiek van v. Mook nog bedenkelijker!

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater.

Zoodra ik reeds mededeelde ontving ik een schrijven van prof. Dooyeweerd, dat ik thans wil behandelen, aangezien hij mij verzocht de dingen, die ik naar zijn meening scheef trok, weer recht te zetten.

Ik geef dit verzoek vrij vertaald weer, omdat prof. D. zich zeer gersaakt toont, klaagt over een aanval op zijn persoon, en op de Vereen. voor Calvinistische wijsbegeerte, en daarbij zelfs woorden als aantijging en verdachtmaking meent te mogen gebruiken.

Ik acht deze zijn meening volkomen onjuist. Aan eenigen persoonlijk aanval heb ik niet gedacht. Het zou de eerste maal in mijn leven zijn, dat ik zoo de publieke zaak vermengde met persoonlijke opmerkingen.

Maar ook bestaat er geenerlei reden, die mij had kunnen leiden tot het overtreden van dien eenig goeden journalistieken regel, dat men zulks laten moet, ook al ware het dat het in een publieke zaak voordeelen bieden zou.

Een der vreeselijkste dingen in onzen strijd voor de Vrijmaking is juist dat middel van persoonlijke verdachtmaking, gebruikt door de kerkelijke „men” aan den synodocratischen kant.

Persoonlijk heb ik tegen den door mij en om zijn persoon en om zijn werk zeer gewaardeerden hoogleraar hoegenaamd niets. Wat zou mij hebben kunnen bewegen om hem persoonlijk onaangenaam te zijn? Tenzij de waarheid zelve kwetste?

En wat de genoemde vereeniging betreft, nog den vorigen winter heb ik met veel ambitie verschillende lezingen gehouden, om belangstelling voor haar bedoelen te wekken; als een gewoon mensch onder gewone menschen, om duidelijk te maken, dat de wijsbegeerte en haar ontplooiing in Calvinistisch belijden voor ons allen van groot belang is.

Waarom zou ik die vereeniging lastig vallen?

Het gaat hier om een zeer zakelijk geschil, en ik zal het dus rustig bespreken, voor zooveel het van algemeen belang is. En dan wil ik drieërlei argument nader bezien.

In de eerste plaats, dat ik inging tegen het bevel van onzen Heiland en Heer, wijl ik publiek besprak, wat ik in een particulier schrijven had moeten kenbaar maken.

In de tweede plaats, dat ik ten onrechte de Vereeniging aanviel, aangezien zij zelfs een openbare vergadering belegde, waarin het geding, dat ons allen in hooge spanning houdt, openlijk werd besproken.

En in de derde plaats, dat ten onrechte wordt gemeend, dat het belijden der Synode van '42 inzake „de onsterfelijke ziel”, een veroordeeling zoude zijn van de meening o.a. in de wijsbegeerte der wetsidee gehuldigd.

Ik begin dus met nummer één, en moet hierop wat uitvoerig ingaan, omdat het ernstig verwijt, hier tot mij gericht, een algemeen karakter draagt en heel onzen strijd in het kerkelijke en politieke raakt.

Ik wil nog verder gaan. Het gaat hier om een zaak, die voor de vrijheid van kerk en volk, wil het niet geraken onder hiërarchie en tyrannie, van het grootste belang is.

Dit is niet te hoog opgezet, omdat het hier gaat om de groote vraag, of de publieke zaak in volle vrijheid publiek mag worden behandeld.

Ik heb toch, naar dan wordt beweerd, twee afkeurswaardige dingen gedaan. Ik heb een zeer aanvechtbare publieke uittaling in een publiek geschrift aan publieke critiek onderworpen, en in verband daarmee het standpunt van die mannen onder ons die de Reformatie, welke onze God ons thans weer schonk, mee voorbereiden mochten door hun publieke optreden, maar daarna halverwege bleven staan, onjuist en halfslachtig genoemd.

Welnu — het is deze vrijheid, die ik, zoolang de Heere onze God mij de gelegenheid biedt mij publiek te mogen uiten, met alle macht zal verdedigen. En ik hoop dat geen persoonlijke consideratie mij daarvan ooit zal terughouden.

Heel mijn openbare leven door heb ik van dit royaal en open publiek behandelen der publieke zaak veel bitterheid ondervonden. Niet het minst in deze Vrijmaking der kerken.

Maar ik heb alleen af en toe berouw gehad, wanneer ik mij liet verleiden deze taak te vervangen door persoonlijke onderhoudjes of briefjes.

Het is jaren geleden, dat een vriend — niet partijgenoot — en ik in ernstig conflict geraakten in den gemeenteraad, met het college van B. en W. Men opperde toen den voorslag: praat eens persoonlijk. Ik, uit goedigheid zei: het is goed. Maar mijn vriend, een bekwaam en zeer scherpzinnig

man antwoordde aanstonds: daar kom ik niet in, en ik raad je, dat ook nimmer te doen. De publieke zaak altijd publiek! Laten de heeren zich publiek verantwoorden. Wij zullen het ook doen.

In zulk persoonlijk onderhoud, vooral als men overigens niet jegens elkander onvriendelijk is gestemd, laat men zich door vriendelijkheidjes heel licht er toe brengen, de spits van het geschil af te doen breken, en daarvan beleeft men niet dan verdriet.

In de enkele gevallen, dat ik dien raad vergat, heb ik er altijd verdriet van gehad. Wel te verstaan niet om mij zelf, maar om de zaak.

Juist zij, die gevoelen dat hun zaak niet sterk staat, willen gaarne het particulier terrein opzoeken.

Zoo gaat het nu ook in de Vrijmaking.

De synodocraten willen praten, zeer zeker, maar heel afzonderlijk hier en daar van persoon tot persoon en van groep tot groep.

Onze Synode heeft zeer terecht gezegd: wij willen de zaak behandelen, zeker, maar open en bloot, met alle stukken op tafel, voor het volle publiek waarin niets wordt achtergehouden en alleen argument staat tegenover argument. Natuurlijk alles in gehoorzaamheid aan het Woord van God en onze belijdenis.

Er was alle reden om deze voorwaarde te stellen.

De Vrijmaking der kerken wordt waarlijk niet tegengehouden door zulke publieke argumentatie. Men gaat aan de overzijde zoo goed als nimmer op de hoofdzaken in en dwaalt altijd naar zijwegen af.

Ik las zelfs in een der kerkbladen van de overzijde, dat de synode van Zwolle toch niet op het verzoek van de onze zou moeten ingaan, omdat, als alle stukken zoo op tafel kwamen, dit niet dan reclame voor de Vrijmaking zoude zijn. Hoe men scherper critiek op eigen standpunt kan uitoefenen is moeilijk denkbaar.

Waarvoor wordt de vrijmaking tegengehouden, terwijl vast staat, dat de overgrote meerderheid in de gereformeerde kerken de doopsbeschouwing, die dwingend werd opgelegd, niet deelt?

Door verhalen als deze: dat de vrijgemaakten gelooven, dat alle kinderen wedergeboren zijn. Door verzekeringen, dat de mannen der Synode, die zulke beslissingen namen, hoogstaande mannen zijn; dat zij toch hebben gebeden en zich mogen beroepen op de leiding des Geestes. Dat, als een hoofdbestuur eener vereeniging een beslissing neemt, de afdelingen moeten volgen. Dat wij de overheden gehoorzaam moeten zijn. Dat de vrijgemaakten de kerk verlaten en een allervreeselijkste zonde begaan. Dat mannen als prof. Schilder en andere publicisten zeer slechte menschen zijn. Dat de Synode wel moest optreden, omdat men zelfs betwijfelt of de ziel wel een eeuwig voortbestaan heeft.

Zoo wordt het kerkelijk geding onder het breede publiek onderschands behandeld. Wie verantwoordelijk is voor al dat moois, is natuurlijk niet na te gaan. Vast staat, dat, ook al kent hij Shakespeare niet, hij wel iets begrijpt, van wat in diens Julius Caesar door Antonius wordt gezegd na zijn bekende rede: now let it work, mischief, thou art afoot. Het lasterpraatje is aan den loop, het zal zijn werk wel doen.

Het is mee daarom van het hoogste gewicht, dat deze publieke zaak der Reformatie algeheel publiek wordt behandeld. Met verwijging van geen enkel stuk. Met argument tegen argument. En dat de beslissing van ieder van ons geacht moet worden een publieke daad te zijn, die wij voor God en menschen, voor heel de wereld voor onze rekening moeten willen nemen.

De Vrijmaking is maar geen kerkelijk ruzietje. Zij raakt het welzijn van kerk en staat, van heel ons volk. Heeft de Reformatie der zestiende eeuw niet volken en staten bevrijd en niet haar zegenrijke gevolgen gehad voor gansche heelen? Durft iemand te zeggen, dat de eenvoudige daad der gehoorzaamheid van die eenvoudige landarbeiders in Ulrum niet voor ons volksleven en onze volksoverheden groote gevolgen heeft gehad? Niemand verachte den dag der kleine dingen. Wat onder de menschen groot is, als machtige vergaderingen van Synoden en vertegenwoordigers van volkeren, kan heel klein en onvruchtbaar blijken. Wat gering schijnt als een mosterdzaad verzet de heele wereld. Als er eenig ding in de wereld is, dat het volle licht kan verdragen en ook hebben moet, dan is het deze onze Vrijmaking en Reformatie. En als er eenig ding is, dat in volle publiekheid moet worden uitgestreden dan is het hier.

Wie in dezen publiek optreedt moet zich publiek willen verantwoorden. Wie in publieke geschriften iets beweert, moet zich niet beklagen, als niet hij, maar deze zijn uittaling publiek wordt becommenteerd.

Het is merkwaardig, hoe vele menschen zich persoonlijk gegriefd achten als hetgeen zij publiek beweerden publiek ook wordt aangevallen. Dat is volkomen ten onrechte.

En als prof. D. zegt, dat hetgeen ik besprak,

door hem mij dat h in 1946 e rekening

Het gaa keuze in k persoonlijk motieven a overtuigd

Maar di Men ver

ds van Tex en dat vel

John M waarin een aan de ore zeggen zich.

Zoo is h liefde voor nen op hu

scherpste richten. Zij lende Syna

d a d e n v teekenis v

voor zich aanvaard.

onhoudbaar

En hoe v

Ik kan v het werk

tegen zijn

Ik acht e alle verwi

In een v noemde pu

Met vrie

GEES

NOG EE

Eer ik ie een reetifi

In mijn ik kan v

ik iets van de bevrijdir

gehouden.

In wat i dat ik den

al of niet vrijwel wa

gemaakt”.

Inderdaa meegedeeld

Gelukkig

Een van doen met

Hoofd der

strijd voer

Ook ver

gebonden

tegenstand

Wij kun

Alleen —

andera.

Waar bli

een verbijst

baar werd,

gevoerd, da

Moge da

zijn doorge

nen opmak

geen hartgr

zal het al

Kerk breke

En ik be

worden, het

making van

Geve God

mogen zijn.

Ik kom m

Diepenhorst

schreef.

Eerst iets

Deze pro

Daar zit

tot luistere

die ik kan

Maar wat

naar in de

quasi geest

ik ben heel

in een rede

menschen.

ik niet in.
en. De p u
ie k! Laten
Wij zullen het

oral als men
ndelijk is ge
kheidjes heel
geschil af te
niet dan ver

raad vergat,
al te verstaan

ak niet sterk
terrein op

g.
r zeker, maar
soon tot per

egd; wij wil
pen en bloot
volle publiek
i alleen argu
tuurlijk alles
i God en onze

rde te stellen.
waarlijk niet
argumentatie.
l als nimmer
aar zijwegen

van de over
i niet op het
gaan, omdat,
dit niet dan
zijn. Hoe men
kan uitoeffe

gegehouden.
i meerderheid
beschouwing,
?

vrijgemaakten
ren zijn. Door
ode, die zulke
men zijn; dat
gen beroepen
hoofdbestuur
t, de afdeelin
reden gehoor
kten de kerk
nde begaan.
re publicisten
ode wel moest
lt of de ziel

ler het breede
verantwoorde
lijk niet na te
j Shakespeare
n diens Julius
a zijn bekende
ou art afoot.
zal zijn werk

gste gewicht.
antie algeheel
ging van geen
ment. En dat
t moet worden
voor God en
onze rekening

telijk ruzietje.
taat, van heel
zestlende eeuw
aar zegenrijke
leven? Durft
daad der ge
ndarbelers in
onze volksvrij
Niemand ver
Wat onder de
aderingen van
volkeren, kan
Wat gering
heele wereld.
dat het volle
oet, dan is het
En als er eenig
worden uitge

st zich publiek
ke geschriften
als niet hij,
publiek wordt

sch en zich per
n zij publiek
vallen. Dat is

n ik besprak,

door hem reeds in 1942 werd geschreven, dan gaat mij dat hoegenaamd niets aan. Het werd gelezen in 1946 en in 1946 heeft de auteur het voor zijn rekening genomen.

Het gaat hier niet om persoonlijke dingen. Onze keuze in het kerkelijk geding is uiteraard ook van persoonlijke aard, maar wij moeten daarom van de motieven afblijven. Wij moeten aannemen dat allen overtuigd zijn den rechten weg te hebben gekozen.

Maar die weg valt onder het publieke oordeel. Men vergeet niet, dat op mannen als dr Schippers, ds van Teylingen, prof. D. en anderen wordt gezien, en dat velen hun oordeel volgen.

John Morley merkt in zijn werk over Cromwell, waarin een groote kerkelijke en politieke worsteling aan de orde is, ergens op: mannen, die ja en neen zeggen hebben in zulke crisis altijd velen achter zich.

Zoo is het ook hier. Is het dan niet onze taak uit liefde voor de groote zaak die wij dienen, zulke mannen op hun falen te wijzen? Hun houding is de scherpste pijl, die men tegen de Vrijmaking kan richten. Zij keurden wat geschiedde door de verschillende Synoden af, maar namen daarna al hare daden voor hun rekening, want dat is de betekenis van de daad van hun blijven. Dat zij dit voor zich zelf meenen te kunnen verdedigen moet aanvaard. Dat wij van onzen kant dit standpunt onhoudbaar noemen is ons recht en onze plicht.

En hoe duidelijker wij zulks doen, des te beter.

Ik kan verzekeren, dat het ook uit liefde is voor het werk, dat prof. D. zoo lief is, dat ik publiek tegen zijn publieke uitlatingen ben ingegaan.

Ik acht dit volkomen verantwoord, en leg daarom alle verwijt rustig naast mij neer.

In een volgende brief D.V. over de andere genoemde punten.

Met vriendelijke groeten en heilbede uw toege-
[negen
MARNIX.

NOG EENS: VERBIJSTEREND.

Eer ik iets ga zeggen over bovenstaand onderwerp een rectificatie.

In mijn vorig artikel over „Verbijsterend“ heb ik iets verteld over de feesten ter herdenking van de bevrijding, die in Loppersum dit voorjaar werden gehouden.

In wat ik daar schreef werd de indruk gewekt, dat ik den strijd, die daar werd gestreden over het al of niet meedoen met de linkschen, de partijen vrijwel waren: „vrijgemaakt tegenover niet vrijgemaakt“.

Inderdaad had ik uit wat mij dienaangaande werd meegedeeld dien indruk gekregen.

Gelukkig is dat niet juist.

Een van de sterkste tegenstanders van het meedoen met de linkschen was het niet-vrijgemaakte Hoofd der School met den Bijbel. Hij stond in dezen strijd vooraan.

Ook verder waren er onder de synodocratisch gebonden Gereformeerden een aanzienlijk getal van tegenstanders.

Wij kunnen ons daarover slechts verblijden.

Alleen —, de zaak wordt in principe daardoor niet anders.

Waar blijft, dat daar in synodocratischen kring een verbijsterend streven naar samenwerking openbaar werd, en dat daarvoor een motief werd aangevoerd, dat ons doet zeggen: „hoe is het mogelijk?“

Moge dan het bederf in Loppersum niet zoover zijn doorgeslagen als men uit mijn artikel zou kunnen opmaken —, het bederf is er en als daarvan geen hartgrondige, algemeene bekeering komt, dan zal het al verder doorwerken en de kracht van de Kerk breken.

En ik ben overtuigd, dat, zal dit bederf gestuit worden, het zal moeten komen tot doorgezette vrijmaking van Loppersums Kerk.

Geve God, dat wij daarvan spoedig blijde getuigen mogen zijn.

Ik kom nu nog eens weer op het boekje van Prof. Diepenhorst, waarover ik ook in mijn vorig artikel schreef.

Eerst iets over den stijl van deze rede.

Dese professor kan spreken.

Daar zit in zijn stijl een rythmische vaart, die tot luisteren dwingt. Een klassieke gedragenheid, die ik kan bewonderen.

Maar wat is nu het vreemde? Dit, dat de rede, naar in de vaart van zijn rede telkens inlascht quasi geestigheden, flauwe aardigheden. O neen, ik ben heelemaal niet bang voor een geestige zet in een rede, vooral niet in een rede voor jonge mensen.

Maar voor het debiteeren van een aardigheidje mag men niet gebruiken de gedragen stijl van een klassiek gebouwde rede; daarbij past de losse toon van de causerie.

Dat vergeet Prof. Diepenhorst.

Een voorbeeld op bladzijde 13, onderaan, vind ik: „Men klaagt over de beruchte wereldgelijkvormigheid, maar openbaart zij zich niet krachtiger dan in kleeding of in keuze van ontspanning, in den liefdeloozen toon onderling, het harteloos twistgeschrift, de onbewogenheid over een kerkelijk kraakel, dat voor Gods oogen niet bestaan kan? Hechten wij soms niet te groote betekenis aan beginselen en leiden we zoo onszelf niet bij tijden op een dwaalspoor, ook al maken wij het niet zoo erg als een verregaard predikant, aan wien door een dokter het rooken verboden was en die desondanks naar een sigaar greep onder de principiele verzuuchting: „Wij zullen den dokter tenslotte ook moeten laten“ (Ik cursiveer D. v. D.).

Nu één van tweeën. Wie zulk een oude aardigheid in een ernstig, gedragen betoog, waarin men de dingen voor Gods Aangezicht zet, inlascht en dat in denzelfden stijl, zal daarmee bewerken, dat zijn hoorders den indruk krijgen, dat dat ernstige betoog toch zoo ernstig niet gemeend was, om de ontroering, die daardoor bij hen was gewekt door een glimlach over de mop van zich af te laten glijden —;

of als men gevangen blijft in den ban van het zwaar klinkende woord, zal men de aardigheid onbegrepen over zich heen laten gaan en er geen erg in hebben, dat de spreker plotseling geestig wilde zijn.

Hoe is het te verklaren, dat deze spreker zich telkens liet verleiden tot het maken van zulk een fout?

Is het gebrek aan rhetorisch gevoel?

Ik kan mij dat haast niet voorstellen. Ik spreek er in een gebrek aan ernst. Doordat Prof. Diepenhorst de zaken, waarover hij het heeft, niet ernstig genoeg neemt, kan hij er toe komen zijn eigen betoog te bagatelliseeren door in dezelfde vaart en stijl, waarin hij ernstige dingen zegt, grapjes te maken.

Gebrek aan ernst, aan diepe, naar het hart grijpende ernst, dat kenmerkt heel deze rede.

Prof. Schilder heeft reeds gewezen op de oppervlakkigheid, waarmee hier de quaestie „Karl Barth“ wordt afgehandeld. Verbijsterend; weet Prof. Diepenhorst wel wat hij doet, als hij aan de Gereformeerde Jeugd Barth voorstelt als onverdacht rechtzinnig? Waarin bestaat die onverdaachte rechtzinnigheid bij iemand met Schriftopvatting als die van Karl Barth, bij iemand die over het verzoenend werk van Christus denkt als Karl Barth?

Wie zulke dingen van Barth zegt, in tegenstelling met wat b.v. Prof. Schilder over hem heeft geschreven, heeft de roeping om ook aan te toonen waarom Schilder in zijn beschouwing ongelijk heeft. Het is onverantwoordelijk zulk een onderwerp op zulk een wijze aan te snijden en af te handelen.

Een ander punt.
Onderaan op bidz. 21 lees ik:

„Daarom is het ook niet goed zooveel over calvinisme te spreken en in het calvinisme te roemen. Wij behooren ons niet voor alles naar menschen te noemen en bij menschen te zweren, hoe groote betekenis zij soms ook bezitten. Wij gelooven niet in roomsche, luthersche, calvinistische kerken, wij gelooven een heilige algemeene christelijke kerk en daarom zijn wij ook niet vóór alles calvinist, wij zijn christen, wij hebben God lief met ons geheele hart, met onze geheele ziel en met geheel ons verstand. Dat bevrijdt ons van veel historische ballast, die anders gemakkelijk belemmerend kan werken. Dat houdt den band aan de kerk van alle eeuwen aan, dat plaatst in de groote gemeenschap, zoowel met het oud-testamentische Israël, als met de kerk uit den apostolischen tijd, met Origenes, Ambrosius, Chrysostomus en Augustinus. Dit vereenigt ook met de kerk der middeleeuwen, waarin naast veel bijgeloof, veel waarachtige vroomheid gestaald heeft, het overbruggt de geschillen tusschen Zwingli, Luther en Calvijn, dit veroorlooft ook in Rome te erkennen wat God daar aan waarheid heeft willen laten: aldus verkrijgt weder de katholiciteit van christendom en kerk haar oude, dikwijls vergeten, recht“.

Tot zoover de schrijver.

Maar wat is dat nu voor oppervlakkig geredeneerd. Dat iemand iets dergelijks zegt in een improvisatie kan ik mij nog voorstellen, hoewel mij dat zelfs bij een Gereformeerd spreker nog ondenkbaar lijkt. Maar dat een Gereformeerd Hoogleraar zoo'n tirade durft te laten drukken, dat is mij een raadsel.

Het is waar, wij gelooven niet in roomsche, luthersche, calvinistische kerken; wij gelooven een heilige, algemeene, christelijke kerk.

Maar wat beteekent nu een dergelijke uitspraak? Wil de spreker daarmee zeggen, dat het er niet zooveel toe doet bij welke „kerk“ ik mij voeg, tot

welke „kerk“ ik behoort, als ik maar lid ben van de Algemeene, christelijke Kerk?

Heeft hij er nooit over nagedacht waar het adres is van die Algemeene christelijke Kerk?

Laat ik hem zeggen, dat ik mij, door mijn lidmaatschap van die christelijke Kerk, geroepen weet lid te zijn van de Gereformeerde Kerk (onderhoudende art. 31 K. O.).

Ik ken geen Kerk, dan zooals zij voor mij staat geïnstitueerd naar het bevel van Christus. Waar men, zooals deze spreker blijkbaar bedoelt, het lidmaatschap van de Algemeene christelijke Kerk, ziet staan naast het lidmaatschap van, laat ik het zoo eens noemen, een bepaalde kerkformatie, daar is de grondslag gelegd voor onverschilligheid tegenover de vraag, waar ik aan de Avondmaalstafel zal zitten.

Hier wordt miskend de bloedige noodzaak van de reformatie in de zestiende, in de negentiende, in de twintigste eeuw.

Hier wordt voedsel gegeven aan de telkens opdinkende taal der eigenzinnigheid, onverschilligheid en traagheid: „het komt er toch niet op aan bij welke Kerk ik behoort, als ik maar geloof in Christus Jezus“.

En dan die uitspraak: „daarom zijn wij ook niet vóór alles calvinist, wij zijn christen, wij hebben God lief met ons geheele hart, met onze geheele ziel en met geheel ons verstand“.

Daar is weer die dwaling, dat wij eerst christen zijn en dat wij daarbij ook nog calvinist (ik zeg liever Gereformeerd) of luthersch of roomsch kunnen zijn.

Neen Prof. Diepenhorst, waarachtig christen zijn en gereformeerd zijn is één.

Wie gelooft in den Christus der Schriften en niet gereformeerd is, dwaalt en moet zich bekeeren.

En wat is christen-zijn?

Prof. Diepenhorst zegt: „wij hebben God lief met geheel ons hart, met geheel onze ziel en met geheel ons verstand“.

Maar dat zegt een Pantheïst ook, dat zeiden de mannen van: „God, deugd en onsterfelijkheid“ ook; dat zal menig heiden ook zeggen.

Wat waarde heeft zulk een uitspraak.

Het is verschrikkelijk, een zachter woord wil ik er niet voor gebruiken, dat Gereformeerde jongemensen zoo worden geleid en gevormd.

Hier is een Gereformeerd Hoogleraar, die daar proekt een christendom boven geloofsverdeeldheid.

Het is waarlijk geen wonder, dat zulk een spreker geen krachtig geluid kan laten hooren als hij het heeft over de taak, die wij, als Gereformeerden nog in de wereld hebben. Oeh ja, de oude verhaaltjes over te lang preeken, over het preeken over den eed, over oneerbiedigheid tijdens den dienst, over erbarmelijk orgelspel enz. Ja, daar worden wel genoemd enkele puntjes waarop wij ons in de praktische politiek kunnen richten; doodstraf, publieke moraal, persoonlijke vrijheid, godsdienstvrijheid, soevereiniteit in eigen kring, enz. Laat dat alles waar zijn, maar is dat de taal, die wij noodig hebben, die onze jonge menschen noodig hebben. In de davering van het geweld, dat over de wereld gaat wordt zulk een geluid opgeslorpt, zonder dat het indruk maakt. Het is zoo vlak, zoo zoet.

Wat wij noodig hebben is een dreunende oproep tot bekeering.

Het zijn geen kleine dingen waar het over gaat; het is ook niet, dat wij te weinig spreken tegen andersdenken van ons geloof. Zeker, dat is het ook.

Maar de grond van onze ellende is, dat ons Gereformeerde volk het Verbond uit het oog had verloren, het Verbond in zijn levensomspannende realiteit niet weer beleefde.

De God des Verbonds met Zijn belofte en eisch, met Zijn zegen en vloek heerschte niet over ons leven.

Vandaar, bij alle godsdienstigheid en kerkelijke precisheid, bij mooie kerken en pastorieën, dat afglijden, die verwereldlijking, die boosheid ook in het leven van de Gereformeerde Kerken.

Wat wij noodig hebben, dat is liefde, heel het leven doorgloeiende bekeering tot den God des Verbonds en wat wij te doen hebben dat is schreeuwen zoodat het uitklinkt boven het rumoer van een inelkander krakende wereld: „terug tot den Heere God; bekeert u, of gij komt om, gij gaat onder“.

Het is in deze rede alles zoo vlak en plat. In 't eind schijnt er eenige verheffing te komen. Daar wordt even de vraag aangeroerd hoe de toekomst zijn zal.

Typeerend voor heel den trant van dit stuk is, dat daar een uitspraak van een man als Prof. Hulzinga, een humanistisch geleerde en wijsgeer, wordt aangehaald om te laten zien, dat het wel eens zou kunnen zijn, dat het christendom niet weer herleeft; niet de Schrift, maar een man als Hulzinga.

En dan, ja, wordt wel toegegeven dat in Europa de Kerk ten grave kan dalen, maar tegelijk wordt, ik weet niet op welke gronden, gezegd, dat in Azië en Afrika de velden wit zijn om te oogsten, dat in Zuid-Amerika ons nieuw leven wordt toegeroepen, dat het in Rusland opnieuw begint te ritselen, zoo-